



## Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (septintoji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. lapkričio 18 d. \*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Konkurencija – Karteliai – SESV 101 straipsnio 1 ir 3 dalys – Vertikalieji susitarimai – Ribojimas „dėl tikslo“ arba „dėl poveikio“ – Išimtis – Platintojo įregistruotas galimas sandoris su galutiniu vartotoju – Sąlyga, pagal kurią šešis mėnesius nuo įregistravimo platintojui suteikiama „pirmenybė vykdyti pardavimo operaciją“ – Išimtis – Vartotojo prieštaravimas – Teisingumo Teismo jurisdikcija – Išimtinai vidaus situacija – Nacionalinės teisės aktai, kuriais taikomos Sąjungos teisėje nustatytos išėitys“

Byloje C-306/20

dėl *Administratīvā apgabaltiesa* (Administracinis apygardos teismas, Latvija) 2020 m. birželio 4 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2020 m. liepos 9 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

**Visma Enterprise, SIA**

prieš

**Konkurencės padome**

TEISINGUMO TEISMAS (septintoji kolegija),

kurį sudaro septintosios kolegijos pirmininko pareigas einantis pirmosios kolegijos pirmininkas A. Arabadjiev (pranešėjas), teisėjai T. von Danwitz ir A. Kumin,

generalinis advokatas G. Pitruzzella,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *SIA Visma Enterprise*, atstovaujamos Z. Norenberga,
- *Konkurencės padome*, atstovaujamos V. Hitrovs,

\* Proceso kalba: latvių.

- Latvijos vyriausybės, iš pradžių atstovaujamos K. Pommere, V. Soņeca ir L. Juškeviča, vėliau – K. Pommere,
- Europos Komisijos, iš pradžių atstovaujamos N. Khan, P. Berghe ir I. Naglis, vėliau – N. Khan ir P. Berghe,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

### **Sprendimą**

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 101 straipsnio 1 ir 3 dalių, taip pat dėl 2010 m. balandžio 20 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 330/2010 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo vertikaliųjų susitarimų ir suderintų veiksmų rūšims (OL L 102, 2010, p. 1) 2 straipsnio ir 4 straipsnio b punkto išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Visma Enterprise, SIA* (anksčiau – *FMS Software, SIA* ir *FMS, SIA*) ir *Konkurences padome* (Konkurencijos taryba, Latvija) ginčą dėl pastarosios sprendimo skirti baudą *SIA Visma Enterprise* už šios padarytą Latvijos konkurencijos teisės pažeidimą.

### **Teisinis pagrindas**

#### ***Sąjungos teisė***

- 3 Reglamento Nr. 330/2010 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Remiantis Sutarties 101 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgiant į šio reglamento nuostatas skelbiama, kad Sutarties 101 straipsnio 1 dalis netaikoma vertikaliesiems susitarimams.

<...>“

#### ***Latvijos teisė***

- 4 *Konkurences likums* (Konkurencijos įstatymas) 11 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Draudžiami ir negalioja nuo jų sudarymo momento visi ūkio subjektų susitarimai, kurių tikslas ar poveikis yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas Latvijos teritorijoje, įskaitant susitarimus, kuriais:

- 1) tiesiogiai ar netiesiogiai nustatomos kainos ar tarifai, nesvarbu, kokia jų forma, arba įtvirtinamos nuostatos dėl jų nustatymo bei pasikeitimo informacija apie kainas ar pardavimo sąlygas;
- 2) ribojami ar kontroliuojami gamybos ar pardavimo kiekiai, rinka, techninė pažanga ar investicijos;

- 3) pasidalijama rinkomis pagal teritoriją, pirkėjus, tiekėjus ir kitas sąlygas;
  - 4) nustatomos nuostatos, pagal kurias teisinio sandorio sudarymas su trečiuoju asmeniu, jo keitimas ar nutraukimas siejamas su tuo, kad šis asmuo turi prisiimti įsipareigojimus, kurie, vadovaujantis komercine praktika, neturi nieko bendra su tokiais sandoriais;
  - 5) susitariama dėl dalyvavimo ar nedalyvavimo konkursuose ar aukcionuose arba dėl tokiems veiksams (neveikimui) taikomų sąlygų, išskyrus atvejus, kai konkurentai viešai paskelbė jų bendrą pasiūlymą ir tokio pasiūlymo tikslas nėra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas;
  - 6) numatytas nevienodų sąlygų taikymas lygiaverčiams sandoriams su trečiaisiais asmenimis, dėl ko jie patenka į nepalankesnę konkurencinę padėtį;
  - 7) susitariama dėl veiksmų (arba neveikimo), kuriais kitas ūkio subjektas verčiamas pasitraukti iš atitinkamos rinkos arba trukdoma kitam potencialiam ūkio subjektui patekti į atitinkamą rinką.“
- 5 To įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad laikomi galiojančiais susitarimai, kurie padeda tobulinti prekių gamybą ar pardavimą arba skatina ekonomikos pažangą ir kurie dėl to yra naudingi vartotojams; tokiems susitarimams netaikomas to straipsnio 1 dalyje numatytas draudimas, jeigu tokiais susitarimais atitinkamiems ūkio subjektams nenustatomi apribojimai, kurie nebūtini minėtiems tikslams pasiekti, ir jeigu jais nesuteikiama galimybė panaikinti konkurenciją didelėje atitinkamos rinkos dalyje.
- 6 To įstatymo 11 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad *Ministru Kabinets* (Vyriausybė, Latvija) nustato, kokie ūkio subjektų susitarimai nedaro esminio poveikio konkurencijai, taip pat kriterijus, kuriais remiantis ūkio subjektų sudarytiems susitarimams netaikomi to straipsnio 1 dalyje nustatyti draudimai.
- 7 Remiantis Konkurencijos įstatymo 11 straipsnio 4 dalimi priimtas 2008 m. rugsėjo 29 d. *Ministru kabineta noteikumi Nr. 797 „Noteikumi par atsevišķu vertikālo vienošanas nepakļaušanu Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam“* (Ministrų Tarybos dekretas Nr. 797 „Nuostatos dėl Konkurencijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje nustatyto draudžiamų susitarimų draudimo netaikymo tam tikriems vertikaliesiems susitarimams“) (toliau – Dekretas Nr. 797/2008) taikomas tam tikroms vertikalųjų susitarimų rūšims ir jame nustatytos to taikymo išimtys.
- 8 Remiantis Dekreto Nr. 797/2008 8.2.1 punktu išimtiniais atvejais leidžiama riboti aktyvų pardavimą (platintojų veiksmai aktyviai ieškant klientų neapribotoje teritorijoje arba neribojant klientų skaičiaus), tačiau draudžiama riboti pasyvų pardavimą (atvejai, kai į platintoją kreipiasi klientas, nesusiję su teritorija ar klientais, kurie iš esmės rezervuoti tam platintojui).

## Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 9 2013 m. gruodžio 9 d. sprendimu dėl Konkurencijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalies taikymo tam tikriems *FMS Software*, *RGP*, *SIA*, *Zemgales IT centrs*, *SIA*, *PC Konsultants*, *SIA*, *Guno M*, *SIA*, *Softserviss*, *SIA*, *I. R. Finances*, *SIA* ir *FOX*, *SIA* veiksmams (toliau – ginčijamas sprendimas) Konkurencijos taryba skyrė *FMS Software* ir *FMS* solidarią 45 000 Latvijos latų (LVL) (apie 64 000 eurų) baudą.
- 10 Tame sprendime Konkurencijos taryba konstatavo, kad *FMS Software*, kuriai priklauso apskaitos kompiuterinių programų *Horizon* ir *Horizon Start* autorių teisės, su įvairiais platintojais sudarė sutartį dėl tų programų platinimo, kuriose tam tikriems platintojams buvo nustatytos palankesnės pardavimo proceso sąlygos, o dėl to buvo apribota šių platintojų konkurencija. *FMS* perėmė vieną iš *FMS Software* ūkinės veiklos rūšių, kurią vykdant buvo konstatuotas konkurencijos teisės pažeidimas.
- 11 Išnagrinėjusi *FMS Software* ir jos platintojų sudarytas bendradarbiavimo sutartis dėl *Horizon* ir *Horizon Start* apskaitos programinės įrangos platinimo, taip pat 2001 m. šios bendrovės ir jos platintojų bendradarbiavimo tipinės sutarties kopiją, Konkurencijos taryba konstatavo, kad tos sutarties 4.1 nuostatoje buvo numatyta, kad pardavimo galutiniam vartotojui proceso pradžioje platintojas privalo užregistruoti galimą sandorį *FMS Software* sukurtoje duomenų bazėje, nusiųsdamas tipinę elektroninę formą, kurioje pateikiama tam tikra informacija apie tą vartotoją. Remiantis ta nuostata, platintojas, kuris pirmasis užregistruoja galimą sandorį su galutiniu vartotoju, turi pirmenybę įvykdyti pardavimo operaciją, jeigu vartotojas tam neprieštarauja. Toje nuostatoje taip pat numatyta, kad ši pirmenybė išsaugoma šešis mėnesius nuo galimo sandorio įregistravimo (toliau – nagrinėjama sutartis).
- 12 Konkurencijos tarnyba nusprendė, kad nedraudžiama sukurti galimų *FMS Software* platintojų klientų duomenų bazės, tačiau galimą klientą įregistravusiam platintojui suteiktas pranašumas dėl „pirmenybės vykdyti pardavimo operaciją“ atskleidžia platintojų santykių reguliavimą, nes tik pirmasis platintojas, informavęs *FMS Software*, nustatytu laikotarpiu gali vykdyti pardavimo klientui operaciją, jei šis tam neprieštarauja. Nagrinėjama sutartimi siekiama apriboti platintojų konkurenciją prekiaujant apskaitos kompiuterinėmis programomis *Horizon* ir *Horizon Start*. Kadangi registruojami nauji klientai, kuriems aptariama prekė dar nebuvo parduota, platintojai negali tarpusavyje konkuruoti ir siūlyti apskaitos kompiuterinių programų palankesnėmis sąlygomis. Iš tiesų, tai riboja dėl platintojų konkurencijos klientų gaunamą naudą, nes suteikus nagrinėjamoje sutartyje numatytą pranašumą, prilyginamą rinkos pasidalijimui pagal klientus, varžoma apskaitos kompiuterinių programų platintojų konkurencija. Šios sutarties tikslas – riboti konkurenciją, todėl nereikia nei nagrinėti, nei įrodinėti, kad ta sutartimi konkurencija ribojama, nei pateikti įrodymų, kad ji taikoma ar iš tikrųjų vykdoma.
- 13 Be to, Konkurencijos taryba nusprendė, kad pagal Dekreto Nr. 797/2008 8.2.1 punktą aptariamai sutarčiai netaikoma Konkurencijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje nustatyto draudimo išimtis, nes ta sutartimi nustatytas ribojimas, kuriems klientams platintojai gali parduoti apskaitos kompiuterines programas *Horizon* ir *Horizon Start*.
- 14 Pasak Konkurencijos tarybos, taip konstatuotas pažeidimas truko ilgiau nei penkerius metus ir buvo nutrauktas *FMS Software* iniciatyva. Be to, ši valdžios institucija nusprendė, jog nebūtų tinkama ir reikalinga atsakingomis už pažeidimą pripažinti kitų aptariamų sutarties šalių, kitaip tariant, *FMS Software* platintojų, nes jie aktyviai nedalyvavo ją sudarant, o jų pajėgumas rinkoje, palyginti su ta bendrove, yra nereikšmingas.

- 15 *Visma Enterprise* pareiškė ieškinį *Administratīvā apgabaltiesa* (Administracinis apygardos teismas, Latvija) dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo ir nurodė, be kita ko, kad jame yra materialinių klaidų, susijusių su nagrinėjamos sutarties vertinimu, jos tikslo aiškinimu ir kriterijų, kuriais remiantis vertinama, ar tam tikriems vertikaliesiems susitarimams netaikomas Konkurencijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje numatytas kartelių draudimas, aiškinimu.
- 16 Pasak *Visma Enterprise*, nagrinėjama sutartimi nepanaikinama platintojų konkurencija, nes pagal ją jiems nedraudžiama pateikti pasiūlymų jau užregistruotam klientui. Nėra jokios su šia sutartimi nesusijusios aplinkybės, galinčios atskleisti bendrą šalių tikslą pasidalyti rinka pagal klientus. Iš tiesų, platintojai neinformuojami apie klientų rezervaciją.
- 17 *Visma Enterprise* taip pat teigia, jog tam, kad įrodytų kartelio egzistavimą, Konkurencijos taryba turėjo nurodyti du ar daugiau pažeidėjų. Tai, kad ši valdžios institucija nepripažino *Visma Enterprise* platintojų atsakomybės už konstatuotą pažeidimą, patvirtina, kad pažeidimo nebuvo. Be to, aplinkybė, kad platintojai aktyviai neveikė sudarant nagrinėjamą sutartį ir kad jų pajėgumas rinkoje, palyginti su *FMS Software*, buvo nereikšmingas, neleidžia paneigti jų atsakomybės už Konkurencijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto draudimo pažeidimą. Beje, Konkurencijos taryba visų pirma privalo įvertinti, ar *FMS Software* ir jos platintojų bendradarbiavimo sąlygoms taikoma išimtis, ir tik paskui nagrinėti, ar turi būti taikoma Konkurencijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalis.
- 18 Konkurencijos taryba nurodė, kad nagrinėjama sutartimi siekiama paskirstyti klientus platintojams šešis mėnesius nuo įregistravimo ir panaikinti jų konkurenciją. Ta sutartimi dėl jos tikslo siekiama riboti konkurenciją, nes, be kita ko, *Visma Enterprise* nenurodė jokio motyvo, kuriuo būtų galima pagrįsti poreikį riboti platintojo teisę siūlyti paslaugas kito platintojo rezervuotam klientui.
- 19 2015 m. gegužės 8 d. Sprendimu *Administratīvā apgabaltiesa* (Administracinis apygardos teismas, Latvija) iš dalies patenkinio *Visma Enterprise* ieškinį ir panaikino ginčijamo sprendimo dalį, susijusią su solidarios baudos skyrimu. Tas teismas nurodė Konkurencijos tarybai priimti naują administracinį aktą, kuriuo būtų skirta bauda *FMS Software*, ir į baudos skaičiavimą neįtraukti grynosios *FMS* apyvartos paskutiniaisiais mokestiniais metais iki ginčijamo sprendimo priėmimo. Likusi ieškinio dalis buvo atmesta.
- 20 *Visma Enterprise* ir Konkurencijos taryba kiekviena atskirai pareiškė kasacinius skundus dėl to sprendimo.
- 21 2017 m. birželio 16 d. Sprendimu *Senāta Administratīvo lietu departaments* (Aukščiausiojo teismo administracinių bylų kolegija, Latvija) panaikino 2015 m. gegužės 8 d. *Administratīvā apgabaltiesa* (Administracinis apygardos teismas) sprendimą ir grąžino bylą tam teismui nagrinėti iš naujo, kad jis priimtų naują sprendimą.
- 22 Ginčo pagrindinėje byloje šalys pateikė papildomus paaiškinimus.
- 23 *Visma Enterprise* teigė, be kita ko, kad pirmajam prašymą pateikusiam platintojui suteikta pirmenybė reiškia, kad *Visma Enterprise* teiks pagalbą rengiant pasiūlymą ir siūlys techninius sprendimus. Šioje sutartyje nepateiktas joks *Visma Enterprise* pažadas, kad įregistravimas užtikrina, jog kiti platintojai neteiks pasiūlymo konkrečiam klientui, ar kad *Visma Enterprise* nekonsultuos kitų platintojų dėl konkretaus kliento. Sutartyje taip pat nenumatyta jokia ribojamoji priemonė ar sankcija. *Visma Enterprise* visiškai nekliudo kitiems platintojams vykdyti

pardavimo operacijų su klientais, kuriems vienas iš *Visma Enterprise* platintojų jau suteikė paslaugas. Platintojams taikomas požiūris grindžiamas eiliškumo principu, o tai užtikrina vienodą požiūrį. Beje, bendradarbiavimas su konkrečiu platintoju neatima iš kliento galimybės apskaitos kompiuterinės programos licencijos dėl paskesnio laikotarpio įsigyti iš kito platintojo. Nei *Visma Enterprise*, nei platintojai netrukdo klientui pakeisti platintoją. Klientas taip pat gali sudaryti sutartį su platintoju, kuris nėra pirmasis jį užregistravęs, o tai paneigia rinkos pasidalijimo galimybę.

- 24 Nagrinėjama sutartimi platintojai skatinami aktyviai platinti apskaitos kompiuterinę programą – aktyviai vykdyti pardavimo operacijas ir konkuruoti vieni su kitais. Dėl aptariamo sektoriaus ir prekės specifikos bei ypatumo iškilo poreikis, kad platinimo sistema apimtų kelių lygiavertes funkcijas rinkoje vykdančių platintojų veiksmus tuo pačiu metu. Registravimo sistema siekiama užtikrinti, kad prekės pristatymas klientui ir jam tiekiamos paslaugos būtų veiksmingos ir kokybiškos ir kad būtų užtikrinta platintojų darbo kontrolė, nes jie savarankiškai nesugebės suvokti klientams teikiamų paslaugų specifikos.
- 25 Taigi registravimu užtikrinama, kad *Visma Enterprise* būtų laiku informuota ir galėtų užpildyti platintojo žinių spragas, ir taip siekiama, kad nebūtų padaryta žalos prekės reputacijai ar kad klientas nenusidarytų klaidingos nuomonės apie kompiuterinę programą ir jos funkcijas. Kompetentingo platintojo teikiama kokybiška paslauga leidžia sutaupyti *Visma Enterprise* išteklius.
- 26 Taigi nagrinėjamos sutarties tikslas yra paskatinti platintojų, kurie iš *Visma Enterprise* reikalauja sandorių, veiklą, kad ši, atsižvelgdama į tikėtinas pajamas bei į veiklos sektorių ir galimų klientų interesus, galėtų planuoti įplaukas, identifikuoti galimus klientus, priimti sprendimus dėl investicijų į produkto tobulinimą ir platintojo prašymu suteikti klientui gamintojo nuolaidą. Taigi šia sutartimi siekiama teisėto tikslo, nes ji suteikia galimybę organizuoti bendradarbiavimą su platintoju, vertinti prekės atitiktį pirkėjo poreikiams, nustatyti teisingą bendradarbiavimo su platintojais tvarką ir racionaliai naudoti išteklius.
- 27 Konkurencijos taryba atsakė, kad *Visma Enterprise* suderintai skirsto klientus platintojams. Nėra racionalaus ir ekonomiškai pagrįsto registracijos proceso dar iki tol, kai galimas klientas patvirtina pageidavimą pradėti naudotis *Visma Enterprise* sukurta kompiuterine programa, įvedimo paaiškinimo. Galimiems klientams identifikuoti ir produktui tobulinti reikiamų investicijų vertinimas gali vykti tik galutiniam vartotojui sutikus pradėti naudotis parduodama kompiuterine programa.
- 28 *Visma Enterprise* nekontroliuoja platintojų veiklos ir kompetencijos perparduodant kompiuterinę programą. Ji tikrina platintojų žinias prieš pradėdama bendradarbiauti su jais ir nuolat organizuoja seminarus platintojams, kad papildytų jų žinias ir išplėstų kompetencijas. Nagrinėjamoje sutartyje vartojamas žodžių junginys „jei galutinis vartotojas tam neprieštarauja“ neturi didelės reikšmės vertinant įrodymo lygį, kiek tai susiję su konkurenciją ribojančiu poveikiu. Vertinant tikėtiną kliento elgesį reikia išsiaiškinti, ar ginčijama nuostata tikrai buvo įgyvendinta. Tačiau nereikia atsižvelgti į šios nuostatos įgyvendinimą, nebent konkurencijos ribojimą būtų norima susieti su trečiojo asmens valios išraiška.
- 29 Be to, Konkurencijos taryba tvirtino, kad nagrinėjamos sutarties įgyvendinimas nesukūrė nei išimtinio platinimo sistemos, nei atrankinio platinimo sistemos. Taigi nereikia vertinti galimo pasyvaus pardavimo ribojimų egzistavimo.

- 30 2018 m. rugsėjo 13 d. *Administrativā apgabaltiesa* (Administracinis apygardos teismas) atmetė ieškinį ir pripažino, kad ginčijamas sprendimas yra teisėtas ir pagrįstas. Įvertinęs žodžių junginio „jei galutinis vartotojas tam neprieštarauja“ įtraukimo į nagrinėjamą sutartį svarbą, teismas paneigė jo svarbą motyvuodamas tuo, kad jis yra formalus ir kad galutinis vartotojas nežinojo apie sutartį dėl klientų pasiskirstymo. Pasak to teismo, kartelio konstatavimas negali priklausyti nuo klientų elgesio, išskyrus horizontaliuosius susitarimus, kai kartelio egzistavimas gali būti konstatuotas tik tuo atveju, jei klientai prekes perka slaptai suderinta kaina.
- 31 *Visma Enterprise* dėl šio sprendimo pateikė kasacinį skundą.
- 32 2019 m. lapkričio 26 d. Sprendimu *Senāta Administratīvo lietu departaments* (Aukščiausiojo teismo administracinių bylų kolegija) panaikino 2018 m. rugsėjo 13 d. *Administrativā apgabaltiesa* (Administracinis apygardos teismas) sprendimą.
- 33 *Senāta Administratīvo lietu departaments* (Aukščiausiojo teismo administracinių bylų kolegija) nusprendė, kad *Administrativā apgabaltiesa* (Administracinis apygardos teismas) neteisingai įvertino nagrinėjamos sutarties teisinį ir ekonominį kontekstą. Šios sutarties pobūdis, apimtis ir ribos kyla iš kartelio šalių nustatytos tos sutarties įgyvendinimo tvarkos ir taip pat apima gaires, kaip bus suprantami galimi klientų prieštaravimai ir kaip tai darys įtakos pardavėjo diskrecijai. Be to, neturi reikšmės, ar klientas žino, apie nuostatą, pagal kurią jis gali prieštarauti pirmojo jį užregistravusio platintojo pirmenybei, arba apskritai apie nagrinėjamos sutarties turinį.
- 34 Atvirkščiai, svarbiausia yra žinoti, kaip platintojai turi veikti per pardavimo procesą, jei išreiškiamas toks prieštaravimas. Šis aspektas gali būti išaiškintas atsižvelgiant ir į tos sutarties formuluotę, ir į jos įgyvendinimą. Poreikis vertinti šią nuostatą kaip atskleidžiančią nagrinėjamos sutarties turinį negali būti prilygintas realaus jos įgyvendinimo įrodymui, kaip išankstinei pažeidimo konstatavimo sąlygai. Reikia įvertinti sutarties turinį atsižvelgiant tiek į jos formuluotę, tiek į procedūros šalių pateiktus įrodymus, galinčius atskleisti tikrąjį sutarties pobūdį.
- 35 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, jog pagrindinėje byloje neginčytina, kad nagrinėjama sutartis neturi įtakos valstybių narių prekybai. Todėl šis ginčas turi būti išspręstas taikant Latvijos teisę, t. y. Konkurencijos įstatymą ir Dekretą Nr. 797/2008.
- 36 Tačiau būtent 2013 m. kovo 14 d. Sprendime *Allianz Hungária Biztosító ir kt.* (C-32/11, EU:C:2013:160) Teisingumo Teismas jau yra pripažinęs, kad turi jurisdikciją priimti sprendimą pagal prašymus priimti prejudicinį sprendimą, pateiktus dėl Sąjungos teisės nuostatų, esant tokioms situacijoms, kai faktinės aplinkybės nepatenka į Sąjungos teisės tiesioginio taikymo sritį, tačiau jos tapo taikytinos priėmus nacionalinės teisės aktus, kuriuose, ieškant išeičių iš visiškai su vidaus klausimais susijusių padėčių, laikomasi Sąjungos teisėje įtvirtinto požiūrio. Iš tiesų tokiais atvejais Europos Sąjunga tikrai suinteresuota, kad, siekiant išvengti aiškinimo skirtumų ateityje, Sąjungos teisės nuostatos ar sąvokos būtų aiškinamos vienodai, neatsižvelgiant į sąlygas, kuriomis jos turi būti taikomos.
- 37 Beje, remiantis *Senāta Administratīvo lietu departaments* (Aukščiausiojo teismo administracinių bylų kolegija) jurisprudencija galima teigti, kad, kiek tai susiję su galimomis susitarimų dėl konkurencijos pasekmėmis, SESV 101 straipsnio 1 dalyje ir Konkurencijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje nustatytas tas pats teisinis pagrindas. Tai reiškia, kad Konkurencijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalies taikymas neturėtų skirtis nuo SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo. Labai svarbu, kad Latvijoje nebūtų taikomi kitokie nei Sąjungos teisėje nustatyti

vertinimo kriterijai, kuriais remiantis konstatuojama, jog egzistuoja draudžiami vertikalieji susitarimai. Teisinis saugumas, kurį suteikia nuspėjama teismų ir institucijų praktika, atitinka bendruosius Sąjungos ir Latvijos Respublikos teisės principus.

- 38 Be to, visiškai skirtingas požiūris į konkurencijos teisės pažeidimų apibrėžtį gali lemti skirtumus valstybėse narėse, trukdančius veikti vidaus rinkai.
- 39 Pagrindinėje byloje reikia nustatyti, ar tuo atveju, kai sutartyje nustatyta, kad platintojas, kuris pirmasis užregistravo sandorį, šešis mėnesius nuo užregistravimo įgyja pirmenybę vykdyti pardavimo atitinkamam galutiniam klientui, jei šis neprieštarauja, procedūrą, pakanka atsižvelgti tik į sutarties pobūdį, kad būtų galima daryti išvadą, jog tai sutartis, kuria siekiama trukdyti, riboti ar iškraipyti konkurencijos veikimą rinkoje.
- 40 Šiomis aplinkybėmis *Administratīvā apgabaltiesa* (Administracinis apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:
- „1. Ar šioje byloje nagrinėjamas gamintojo ir platintojų susitarimas (pagal kurį 6 (šešis) mėnesius nuo galimo sandorio įregistravimo platintojui, kuris galimą sandorį įregistravo anksčiausiai, suteikiama pirmenybė vykdyti pardavimo atitinkamam galutiniam vartotoji procesą, nebent šis vartotojas tam paprieštarauja), remiantis teisingu Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo aiškinimu, gali būti laikomas bendrovių susitarimu, kurio tikslas yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas, kaip tai suprantama pagal [SESV] 101 straipsnio 1 dalį?
  2. Ar šioje byloje nagrinėjamas gamintojo ir platintojų susitarimas, aiškinamas remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo nuostatomis, turi požymių, leidžiančių įvertinti, ar minėtam susitarimui netaikoma bendro draudžiamų susitarimų draudimo išimtis?
  3. Ar šioje byloje nagrinėjamas gamintojo ir platintojų susitarimas, aiškinamas remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo nuostatomis, turi būti laikomas išimtimi? Ar išimtis, pagal kurią leidžiama sudaryti vertikaliosios susitarimus, nustatančius aktyvios prekybos ribojimą išskirtinėje teritorijoje arba išskirtinei klientų grupei, kurias tiekėjas rezervuoja vien sau arba išimtinai paskiria kitam pirkėjui, taikoma tik išimtinėms platinimo sistemoms, jei toks apribojimas nesuvaržo pirkėjo klientų vykdomo pardavimo ir jei tiekėjo rinkos dalis neviršija 30 %?
  4. Ar šioje byloje nagrinėjamas gamintojo ir kelių platintojų susitarimas, aiškinamas pagal Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, gali būti laikomas draudžiamu susitarimu remiantis tik vieno ekonominės veiklos vykdytojo neteisėtais veiksmais? Ar šios bylos aplinkybėmis, aiškinamomis remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo nuostatomis, reikia įvertinti vienintelio ekonominės veiklos vykdytojo dalyvavimo draudžiamame susitarime požymius?
  5. Ar šios bylos aplinkybėmis, aiškinamomis remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo nuostatomis, reikia įvertinti konkurencijos sumažėjimo (iškraipymo) platinimo sistemos srityje požymius, pareiškėjos pranašumo požymius ar neigiamo poveikio konkurencijai požymius?



6. Ar šios bylos aplinkybėmis, aiškinamomis remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo nuostatomis, jei platinimo tinklo rinkos dalis neviršija 30 % ([*Visma Enterprise*] yra gamintoja, taigi jos rinkos dalis taip pat apima jos platintojų pardavimo rinkoje apimtis), reikia įvertinti neigiamą poveikį konkurencijai platinimo sistemoje ir (arba) už jos ribų ir ar šiam susitarimui taikomas draudžiamų susitarimų draudimas?
7. Ar pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalį ir Komisijos reglamento Nr. 330/2010 2 straipsnį, [aiškinamą atsižvelgiant] į to paties reglamento 4 straipsnio b punktą:
  - išimtis taikoma platinimo sistemai, pagal kurią i) pats platintojas (prekybininkas) išsirenka galimą klientą, su kuriuo ketina bendradarbiauti; ii) tiekėjas iš anksto ir remdamasis objektyviais, aiškiai žinomais bei patikrintiniais kriterijais nenustatė konkrečios klientų grupės, kuriai kiekvienas platintojas teikia savo paslaugas; iii) platintojo (prekybininko) prašymu tiekėjas galimus klientus rezervuoja minėtam platintojui; iv) kiti platintojai nežino arba nėra iš anksto informuoti apie galimo kliento rezervavimą; ar pagal kurią v) vienintelis kriterijus norint rezervuoti galimą klientą ir konkrečiam platintojui nustatyti atitinkamą išimtinę platinimo sistemą yra to platintojo pateiktas prašymas, o ne tiekėjo sprendimas; ar pagal kurią vi) rezervavimas galioja 6 (šešis) mėnesius nuo galimo sandorio įregistravimo (kuriems praėjus išimtinis platinimas nustoja galioti);
  - galima teigti, jog pasyvi prekyba neapribojama, jei į tiekėjo ir platintojo susitarimą įtraukiama sąlyga, pagal kurią pirkėjas (galutinis vartotojas) gali paprieštarauti minėtam rezervavimui, tačiau nebuvo informuotas apie šią sąlygą? Ar pirkėjo (galutinio vartotojo) elgesys gali daryti poveikį tiekėjo ir platintojo susitarimo sąlygoms (jas pagrįsti)?“

### **Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos**

41. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nagrinėjama sutartis susijusi išimtinai su vidaus klausimais ir neturi poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai. To teismo nuomone, dėl šios priežasties ginčas turi būti nagrinėjamas taikant Latvijos teisę. Vis dėlto bylą nagrinėjantis teismas pažymi, kad, remiantis Latvijos Aukščiausiojo Teismo jurisprudencija, SESV 101 straipsnio 1 dalyje ir Konkurencijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje nustatytas tas pats teisinis pagrindas, kiek tai susiję su galimu sutarčių dėl konkurencijos poveikiu, tad šių dviejų nuostatų taikymas neturėtų skirtis. Pasak prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo, svarbu, kad Latvijoje nebūtų taikomi kitokie nei Sąjungos konkurencijos taisyklėse nustatyti kriterijai, kuriais remiantis konstatuojama, jog egzistuoja draudžiami vertikalieji susitarimai.
42. Pagal suformuotą jurisprudenciją Teisingumo Teismui ir nacionaliniams teismams bendradarbiaujant pagal SESV 267 straipsnį, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes turi įvertinti tai, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, kai pateikiami klausimai dėl Sąjungos teisės išaiškinimo (1990 m. spalio 18 d. Sprendimo *Dzodzi*, C-297/88 ir C-197/89, EU:C:1990:360, 34 ir 35 punktai ir 2020 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *J & S Service*, C-620/19, EU:C:2020:1011, 31 punktas ir nurodyta jurisprudencija).

- 43 Vis dėlto remiantis suformuota jurisprudencija taip pat galima teigti, kad Teisingumo Teismas turi įvertinti sąlygas, kuriomis į jį kreipiasi nacionalinis teismas, ir patikrinti savo paties jurisdikciją (2020 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *J & S Service*, C-620/19, EU:C:2020:1011, 32 punktą ir nurodyta jurisprudencija).
- 44 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Teisingumo Teismas ne kartą yra pripažinęs, kad turi jurisdikciją priimti sprendimą pagal prašymus priimti prejudicinį sprendimą, kurie pateikti dėl Sąjungos teisės nuostatų, kai faktinėms aplinkybėms pagrindinėje byloje Sąjungos teisė tiesiogiai netaikoma, tačiau jos nuostatos tapo taikytinomis remiantis nacionalinės teisės aktais, kuriuose, ieškant išeičių iš visiškai su vidaus klausimais susijusių padėčių, laikomasi Sąjungos teisėje įtvirtinto požiūrio (2016 m. liepos 21 d. Sprendimo *VM Remonts ir kt.*, C-542/14, EU:C:2016:578, 17 punktą ir nurodyta jurisprudencija).
- 45 Tokia jurisdikcija grindžiama akivaizdžiu Sąjungos teisinės sistemos interesu, kad siekiant išvengti aiškinimo skirtumų ateityje iš Sąjungos teisės perimtos nuostatos būtų aiškinamos vienodai (šiuo klausimu žr. 1990 m. spalio 18 d. Sprendimo *Dzodzi*, C-297/88 ir C-197/89, EU:C:1990:360, 37 punktą, taip pat 2020 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *J & S Service*, C-620/19, EU:C:2020:1011, 34 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 46 Šiuo atveju, remiantis sprendimu dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, ir esmės galima teigti, kad Konkurencijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje nustatytas teisinis pagrindas iš esmės yra identiškas SESV 101 straipsnio 1 daliai ir kad 11 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip pat, kaip ir SESV 101 straipsnio 1 dalis.
- 47 Beje, dėl šios aplinkybės Teisingumo Teismas jau buvo pripažinęs turįs jurisdikciją priimti sprendimą dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą, pateiktų dėl SESV 101 straipsnio 1 dalies išaiškinimo, kai nagrinėjami išimtinai su vidaus klausimais susiję ir įtakos valstybių narių tarpusavio prekybai neturintys atvejai, kuriais taikoma Konkurencijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalis (šiuo klausimu žr. 2015 m. lapkričio 26 d. Sprendimo *Maxima Latvija*, C-345/14, EU:C:2015:784, 11–14 punktus ir 2016 m. liepos 21 d. Sprendimo *VM Remonts ir kt.*, C-542/14, EU:C:2016:578, 16–19 punktus).
- 48 Tokiomis aplinkybėmis reikia daryti išvadą, kad Teisingumo Teismas turi jurisdikciją atsakyti į pateiktus klausimus, kiek jie susiję su SESV 101 straipsnio 1 dalies ir SESV 101 straipsnio 3 dalies, kurių esminis turinys perkeltas į Konkurencijos įstatymo 11 straipsnio 2 dalį, aiškinimu.
- 49 Atvirkščiai, remiantis šio sprendimo 44 straipsnyje priminta jurisprudencija, Teisingumo Teismo jurisdikcija atsakyti į pateiktus klausimus, kiek jie susiję su Reglamento Nr. 330/2010 aiškinimu, neįrodyta. Iš tiesų, remiantis šio reglamento 2 straipsnio 1 dalimi, darytina išvada, kad jo tikslas yra nustatyti sąlygas, kuriomis SESV 101 straipsnio 1 dalis pripažįstama, remiantis SESV 101 straipsnio 3 dalimi, netaikytina vertikaliesiems susitarimams. Tačiau remiantis sprendimu dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą negalima teigti, kad pagal Latvijos teisės aktus tapo taikytinos Reglamente Nr. 330/2010 surastos išeitys iš tokių padėčių, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kurios nepatenka į SESV 101 straipsnio, taigi ir į to reglamento taikymo sritį.

## Dėl prejudicinių klausimų

### *Dėl pirmojo, penktojo ir šeštojo klausimų*

- 50 Pirmuoju, penktuoju ir šeštuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar SESV 101 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad tiekėjo ir platintojo sudaryta sutartis, pagal kurią platintojas, pirmasis įregistravęs galimą sandorį su galutiniu vartotoju, šešis mėnesius nuo to sandorio įregistravimo turi „pirmenybę vykdyti pardavimo operaciją“, jei tas vartotojas neprieštarauja, gali būti kvalifikuojama kaip „susitarimas dėl tikslo“ arba „dėl poveikio“ kliudyti, riboti ar iškraipyti konkurenciją, kaip suprantama pagal tą nuostatą.
- 51 Dėl šio aspekto reikia priminti, kad, remiantis SESV 267 straipsnyje, kuris grindžiamas aiškiu nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo funkcijų atskyrimu, nustatyta procedūra, Teisingumo Teismo vaidmuo yra aiškinti Sąjungos teisės nuostatas, dėl kurių jam pateiktas klausimas, šiuo atveju – dėl SESV 101 straipsnio 1 dalies nuostatų. Taigi ne Teisingumo Teismas, o prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas galutinai turi įvertinti, ar, atsižvelgiant į visas reikšmingas situacijai pagrindinėje byloje būdingas aplinkybes ir tos situacijos ekonominę bei teisinę kontekstą, nagrinėjama sutartimi siekiama tikslo riboti konkurenciją (šiuo klausimu žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 29 punktą ir 2020 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Budapest Bank ir kt.*, C-228/18, EU:C:2020:265, 59 punktą).
- 52 Vis dėlto sprenddamas dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismas, remdamasis turimais bylos duomenimis, gali pateikti paaiškinimų, kurie nacionaliniam teismui padėtų atlikti savąjį vertinimą ir išspręsti ginčą (šiuo klausimu žr. 2020 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Budapest Bank ir kt.*, C-228/18, EU:C:2020:265, 48 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 53 Remiantis SESV 101 straipsnio 1 dalimi, su vidaus rinka yra nesuderinami ir draudžiami visi įmonių sudaryti susitarimai, įmonių asociacijų sprendimai ir visi suderinti veiksmai, kurie gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą ir kurių tikslas ar poveikis yra trukdyti, riboti arba iškraipyti konkurenciją vidaus rinkoje.
- 54 Kad būtų taikomas šis draudimas, sutarties „tikslas arba poveikis“ turi būti konkurencijos vidaus rinkoje trukdymas, ribojimas ar reikšmingas iškraipymas (šiuo klausimu žr. 2012 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Expedia*, C-226/11, EU:C:2012:795, 16, 17 ir 20 punktus ir nurodytą jurisprudenciją ir 2020 m. sausio 30 d. Sprendimo *Generics (UK) ir kt.*, C-307/18, EU:C:2020:52, 31 punktą).
- 55 Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją, suformuotą dar 1966 m. birželio 30 d. Sprendime *LTM* (56/65, EU:C:1966:38), alternatyvus šios sąlygos pobūdis, apibūdintas jungtuku „ar“, reiškia, kad pirmiausia reikia įvertinti patį susitarimo tikslą (šiuo klausimu žr. 2020 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Budapest Bank ir kt.*, C-228/18, EU:C:2020:265, 33 punktą ir nurodytą jurisprudenciją)
- 56 Tuo remiantis darytina išvada, kad šioje nuostatoje, kaip ją aiškina Teisingumo Teismas, sąvoka „ribojimas dėl tikslo“ aiškiai atskiriama nuo sąvokos „ribojimas dėl poveikio“, nes kiekvienai iš jų taikomos skirtinga įrodinėjimo tvarka (2020 m. sausio 30 d. Sprendimo *Generics (UK) ir kt.*, C-307/18, EU:C:2020:52, 63 punktas).

- 57 Remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija galima teigti, kad tam tikros įmonių veiksmų derinimo rūšys yra pakankamai kenksmingos konkurencijai, kad būtų kvalifikuojamos kaip „ribojimas dėl tikslo“, todėl jų poveikio nagrinėti nebūtina. Ši jurisprudencija susijusi su aplinkybe, kad tam tikros įmonių veiksmų derinimo formos gali būti savaime laikomos žalingomis tinkamam konkurencijos veikimui (2020 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Budapest Bank ir kt.*, C-228/18, EU:C:2020:265, 35 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 58 Taigi, kalbant apie susitarimus, kvalifikuojamus kaip „ribojimas dėl tikslo“, nereikia nustatyti ir juo labiau įrodyti jų poveikio konkurencijai, kad būtų galima juos kvalifikuoti kaip „konkurencijos ribojimą“, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, nes patirtis rodo, kad tokie susitarimai lemia gamybos mažėjimą ir kainų didėjimą, o tai lemia netinkamą išteklių paskirstymą konkrečiai vartotojų nenaudai (2020 m. sausio 30 d. Sprendimo *Generics (UK) ir kt.*, C-307/18, EU:C:2020:52, 64 punktas ir nurodyta jurisprudencija). Kad sutarties tikslas būtų antikonkurencinis, pakanka, kad ja konkrečiai būtų galima trukdyti, riboti ar iškraipyti konkurenciją vidaus rinkoje (šiuo klausimu žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 38 punktą).
- 59 Taigi esminis teisinis kriterijus nustatant, ar sutartimi konkurencija ribojama „dėl tikslo“, yra konstatavimas, kad tokia sutartis savaime yra pakankamai kenksminga konkurencijai, todėl galima daryti išvadą, kad nereikia tirti jos poveikio (2020 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Budapest Bank ir kt.*, C-228/18, EU:C:2020:265, 37 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 60 Be to, „konkurencijos ribojimo dėl tikslo“ sąvoka turi būti aiškinama siaurai. Iš tiesų, ši sąvoka gali būti taikoma tik tam tikroms konkurencijai pakankamai kenksmingoms įmonių veiksmų derinimo rūšims, kad būtų galima teigti, kad jų poveikio tyrimas nereikalingas (šiuo klausimu žr. 2020 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Budapest Bank ir kt.*, C-228/18, EU:C:2020:265, 54 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 61 Todėl aplinkybė, kad sutartis yra vertikalus susitarimas, nepaneigia galimybės, kad ja konkurencija ribojama „dėl tikslo“. Iš tiesų, nors vertikalieji susitarimai savaime dažnai yra ne tokie kenksmingi konkurencijai, palyginti su horizontaliaisiais, tam tikromis aplinkybėmis jie vis dėlto taip pat gali turėti ypač didelį potencialą riboti (šiuo klausimu žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, EU:C:2013:160; 43 punktą ir 2015 m. lapkričio 26 d. Sprendimo *Maxima Latvija*, C-345/14, EU:C:2015:784, 21 punktą).
- 62 Siekiant įvertinti, ar įmonių susitarimas arba įmonių asociacijos sprendimas yra pakankamai kenksmingas, kad galėtų būti laikomas konkurencijos ribojimu „dėl tikslo“, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, reikia išnagrinėti jo nuostatų turinį, siekiamus tikslus ir ekonominį bei teisinį taikymo kontekstą. Vertinant šį kontekstą taip pat reikia atsižvelgti į paveiktų prekių ar paslaugų pobūdį, taip pat į realias aptariamą rinkos ar rinkų veikimo sąlygas ir sandarą (2020 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Budapest Bank ir kt.*, C-228/18, EU:C:2020:265, 51 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 63 Aplinkybė, kad priemonė laikoma siekiančia teisėto tikslo, nereiškia, kad, atsižvelgiant į kitą šia priemone siekiamą tikslą, kuris turi būti vertinamas kaip neteisėtas taip pat atsižvelgiant į šios priemonės nuostatų turinį ir jos taikymo kontekstą, ta priemonė negali būti laikoma turinčia tikslą riboti konkurenciją (šiuo klausimu žr. 2020 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Budapest Bank ir kt.*, C-228/18, EU:C:2020:265, 52 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

- 64 Kalbant apie nagrinėjamos sutarties turinį visų pirma reikia pasakyti, kad remiantis sprendimu pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą galima teigti, kad *Visma Enterprise* ir jos platintojų sudarytos tipinės bendradarbiavimo sutarties 4.1 nuostatoje numatyta, kad pirmasis galimą sandorį su galutiniu vartotojų sudaręs platintojas šešis mėnesius nuo galimo sandorio užregistravimo turi „pirmenybę įvykdyti pardavimo operaciją“, jei vartotojas tam neprieštarauja.
- 65 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad remiantis sprendime pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikta tos nuostatos formuluote negalima suprasti, kokia yra tos pirmenybės esmė. Ginčijamame sprendime Konkurencijos taryba nusprendė, kad tik pirmasis galimą klientą užregistravęs platintojas gali vykdyti pardavimo jam operaciją, o *Visma Enterprise* tai neigia.
- 66 Kaip Teisingumo Teismui pateiktose pastabose raštu pažymėjo Europos Komisija, negalima teigti, kad vien pačia šia nuostata aiškiai draudžiama *Visma Enterprise* platintojams aktyviai kreiptis į galimą klientą ar atsakyti į jo užklausas. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti tikslų nagrinėjamos sutarties turinį.
- 67 Paskui reikia pažymėti, kad pagrindinės bylos šalys taip pat nesutaria dėl tos sutarties tikslo, nes *Visma Enterprise* teigia, kad ta sutartimi siekiama organizuoti bendradarbiavimą su platintojais, įvertinti produkto atitiktį pirkėjo poreikiams, nustatyti teisingą bendradarbiavimo su platintojais tvarką ir racionaliai naudoti išteklius.
- 68 Remiantis šio sprendimo 51 punkte priminta jurisprudencija, nagrinėjama sutartimi siekiamus tikslus turi įvertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 69 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad nors šalių valia nėra būtinas elementas įmonių susitarimo ribojamam poveikiui nustatyti, niekas nedraudžia konkurencijos priežiūros institucijoms ar nacionaliniams ir Sąjungos teismams į ją atsižvelgti (2020 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Budapest Bank ir kt.*, C-228/18, EU:C:2020:265, 53 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 70 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi išnagrinėti nagrinėjamos sutarties ekonominį ir teisinį kontekstą.
- 71 Jeigu ši sutartis negalėtų būti kvalifikuojama kaip „ribojimas dėl tikslo“, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėtų išnagrinėti jos poveikį, o tam, kad galėtų ją kvalifikuoti kaip „konkurencijos ribojimą“, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, jis turėtų konstatuoti, jog yra visi duomenys, įrodantys, kad konkurencijos veikimas iš tikrųjų buvo trukdomas, ribojamas arba reikšmingai iškraipomas (šiuo klausimu žr. 2020 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Budapest Bank ir kt.*, C-228/18, EU:C:2020:265, 38 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 72 Šiuo tikslu reikia atsižvelgti į konkrečias šios sutarties aplinkybes, būtent į ekonominį ir teisinį kontekstą, kuriam esant veikia atitinkamos įmonės, paveiktų prekių ar suteiktų paslaugų pobūdį ir realias nagrinėjamos rinkos ar rinkų veikimo sąlygas ir sandarą (2020 m. sausio 30 d. Sprendimo *Generics (UK) ir kt.*, C-307/18, EU:C:2020:52, 116 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 73 Remiantis suformuota jurisprudencija, konkurenciją ribojantis poveikis gali būti tiek realus, tiek potencialus, tačiau bet kuriuo atveju jis turi būti pakankamai reikšmingas (2020 m. sausio 30 d. Sprendimo *Generics (UK) ir kt.*, C-307/18, EU:C:2020:52, 117 punktas ir nurodyta jurisprudencija).

- 74 Siekiant įvertinti sutarties poveikį pagal SESV 101 straipsnį, konkurencijos veikimą reikia išnagrinėti realiomis aplinkybėmis, kuriomis ji veiktų, jei nebūtų sudaryta nagrinėjama sutartis (2020 m. sausio 30 d. Sprendimo *Generics (UK) ir kt.*, C-307/18, EU:C:2020:52, 118 punktą ir nurodyta jurisprudencija).
- 75 Tiesą pasakius, reikia įvertinti, be kita ko, prekių, kurios yra sutarties dalykas, pobūdį ir ar jų kiekis yra ribotas, šalių padėtį ir svarbą nagrinėjamų prekių rinkoje, tos sutarties vienetinį atvejį arba, atvirkščiai, jos vietą tarp kitų sutarčių. Šiuo klausimu panašių susitarimų buvimas yra aplinkybė (nors nebūtinai lemiamą), kuri kartu su kitomis aplinkybėmis gali sudaryti ekonominį ir teisinį kontekstą, į kurį atsižvelgiant turi būti vertinamas susitarimas (šiuo klausimu žr. 1980 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *L'Oréal*, 31/80, EU:C:1980:289, 19 punktą).
- 76 Parengus priešingos padėties scenarijų siekiama nustatyti, kaip realiai elgtųsi ūkio subjektai, jei aptariamoms sutarties nebūtų, ir nustatyti tikėtinas rinkos veikimo sąlygas bei jos struktūrą, jei ta sutartis nebūtų sudaryta (2020 m. sausio 30 d. Sprendimo *Generics (UK) ir kt.*, C-307/18, EU:C:2020:52, 120 punktą ir nurodyta jurisprudencija).
- 77 Nacionalinis teismas, remdamasis visais reikšmingais duomenimis, turi nustatyti, ar nagrinėjama sutartis iš tikrųjų atitinka sąlygas, kad jai būtų taikomas SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas (1980 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *L'Oréal*, 31/80, EU:C:1980:289, 20 punktą).
- 78 Beje, kaip iš esmės teigia Komisija, vertikalūs susitarimai iš principo gali būti mažiau žalingi konkurencijai, palyginti su horizontaliaisiais. Taigi to paties prekių ženklo platintojų konkurencijos ribojimas (anglų k. – *intra-brand competition*) iš principo problemų ima kelti tik tuo atveju, kai nagrinėjamoje rinkoje susilpnėja skirtingų prekių ženklų veiksminga konkurencija (anglų k. – *inter-brand competition*) (pagal analogiją žr. 1977 m. spalio 25 d. Sprendimo *Metro SB-Großmärkte / Komisija*, 26/76, EU:C:1977:167, 22 punktą).
- 79 Remiantis išdėstytais argumentais darytina išvada, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės nustatyti, be kita ko, nagrinėjamos rinkos savybes ir šalių padėtį toje rinkoje.
- 80 Šiuo klausimu remiantis prejudicinių klausimų formuluote galima teigti, kad *Visma Enterprise* užimama rinkos dalis neviršija 30 %. Į šią aplinkybę, kaip ir į kitus duomenis, reikėtų atsižvelgti siekiant nustatyti nagrinėjamos rinkos sandarą, įskaitant *Visma Enterprise* padėtį joje, o apie tai galima spręsti iš ekonominio konteksto, į kurį atsižvelgiant turi būti vertinama nagrinėjama sutartis.
- 81 Paskui prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės išnagrinėti galimo platintojo atliktos kliento „rezervacijos“ poveikį konkurencijai atsižvelgdamas, be kita ko, į aplinkybę (remiantis prejudicinių klausimų formuluote ji laikoma įrodyta), kad platintojai iš anksto neinformuojami apie galimo kliento „rezervaciją“ ir kad galutinis klientas neinformuojamas apie galimybę nesutikti su tokia rezervacija, ir į tos rezervacijos trukmę.
- 82 Atsižvelgiant į visus išdėstytus argumentus, į pirmąjį, penktąjį ir šeštąjį klausimus reikia atsakyti: SESV 101 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog tiekėjo ir platintojo sudaryta sutartis, pagal kurią platintojas, pirmasis įregistravęs galimą sandorį su galutiniu vartotoju, šešis mėnesius nuo to sandorio įregistravimo turi „pirmenybę vykdyti pardavimo operaciją“, jei tas vartotojas neprieštarauja, neturėtų būti kvalifikuojama kaip „susitarimas dėl tikslo“ arba „dėl poveikio“ kliudyti, riboti ar iškraipyti konkurenciją, kaip suprantama pagal tą nuostatą, nebent ta sutartis, atsižvelgiant į jos nuostatas, tikslus ir sudarymo kontekstą, galėtų būti laikoma pakankamai

kenksminga konkurencijai, kad galėtų būti kvalifikuojama kaip tokia. Jeigu tokia sutartis nebūtų pripažinta ribojimu „dėl tikslo“, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėtų išnagrinėti, ar, atsižvelgiant į visas reikšmingas pagrindinės bylos aplinkybes, būtent: į ekonominę ir teisinę kontekstą, kuriam esant veikia atitinkamos įmonės, paveiktų prekių ar suteiktų paslaugų pobūdį ir realias nagrinėjamos rinkos ar rinkų veikimo sąlygas ir sandarą, ta sutartis galėtų būti laikoma pakankamai reikšmingai ribojančia konkurenciją tiek dėl realių, tiek dėl galimų pasekmių.

### ***Dėl antrojo, trečiojo ir septintojo klausimų***

- 83 Antruoju, trečiuoju ir septintuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar SESV 101 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad tiekėjo ir platintojo sudarytai sutarčiai, pagal kurią platintojas, pirmasis įregistravęs galimą sandorį su galutiniu vartotoju, šešis mėnesius nuo to sandorio įregistravimo turi „pirmenybę vykdyti pardavimo operaciją“, jei tas vartotojas neprieštarauja, būtų galima, jei ta sutartis būtų pripažinta susitarimu „dėl tikslo“ arba „dėl poveikio“ kliudyti, riboti ar iškraipyti konkurenciją, kaip suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, taikyti išimtį pagal to straipsnio 3 dalį.
- 84 Šiuo klausimu reikia priminti, kad bet kokiai sutarčiai, kuri prieštarauja SESV 101 straipsnio 1 daliai, išimtis pagal šio straipsnio 3 dalį gali būti taikoma tik tuo atveju, jei ta sutartis tenkina toje dalyje nustatytas sąlygas, įskaitant sąlygą dėl pagalbos tobulinti prekių gamybą ar paskirstymą arba skatinti technikos ar ekonomikos pažangą (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 230 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 85 Suformuotoje jurisprudencijoje taip pat nustatyta, kad tobulinimas, kaip tai suprantama remiantis SESV 101 straipsnio 3 dalyje nustatyta pirmąja sąlyga, neturėtų būti siejamas su kokia nors partnerių gaunama nauda iš nagrinėjamos sutarties, kiek tai susiję su jų gamybos ir platinimo veikla. Toks tobulinimas, be kita ko, turi suteikti objektyvios naudos, kuria būtų galima kompensuoti susitarimo daromą neigiamą poveikį konkurencijai (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 234 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 86 Siekiant nustatyti, ar sutartis padeda tobulinti prekių gamybą ir platinimą arba skatinti technikos ir ekonomikos pažangą ir ar ta sutartis suteikia pastebimą objektyvią naudą, ji turi būti nagrinėjama atsižvelgiant į įmonių nurodytus su faktinėmis aplinkybėmis susijusius argumentus ir įrodymus (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 235 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 87 Atliekant šį nagrinėjimą gali prireikti atsižvelgti į sektoriaus, su kuriuo susijusi nagrinėjama sutartis, savybes ir galimus ypatumus, jeigu tai turi lemiamą įtaką nagrinėjimo rezultatui. Beje, remiantis SESV 101 straipsnio 3 dalimi reikia atsižvelgti į poveikio naudą visiems vartotojams atitinkamose rinkose (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 236 punktas ir nurodyta jurisprudencija).
- 88 Remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo pateikta informacija, *Visma Enterprise* teigė, kad nagrinėjama sutartimi siekiama būtent patobulinti jos prekės platinimą, padaryti prekę kokybiškesnę ir sutaupyti išteklių.

- 89 Tokiomis aplinkybėmis šis teismas privalo įvertinti, ar ta sutartimi prisidedama prie pagrindinėje byloje aptariamų prekių gamybos arba platinimo tobulinimo ir ar tenkinamos kitos SESV 101 straipsnio 3 dalyje nustatytos sąlygos.
- 90 Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, į antrąjį, trečiąjį ir septintąjį klausimus reikia atsakyti, kad SESV 101 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, jog tiekėjo ir platintojo sudarytai sutarčiai, pagal kurią platintojas, pirmasis įregistravęs galimą sandorį su galutiniu vartotoju, šešis mėnesius nuo to sandorio įregistravimo turi „pirmenybę vykdyti pardavimo operaciją“, jei tas vartotojas neprieštaruoja, galima, jei ta sutartis būtų pripažinta susitarimu „dėl tikslo“ arba „dėl poveikio“ kliudyti, riboti ar iškraipyti konkurenciją, kaip suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, taikyti išimtį pagal to straipsnio 3 dalį tik tuo atveju, jei ji tenkina toje dalyje nustatytas kumuliatyvias sąlygas.

### *Dėl ketvirtojo klausimo*

- 91 Remiantis sprendimu dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą teigtina, kad *Administratīvā apgabaltiesa* (Administracinis apygardos teismas) ketvirtąjį klausimą pateikė atsižvelgdamas į *Visma Enterprise* priekaištą dėl tos ginčijamo sprendimo dalies, kurioje Konkurencijos taryba nusprendė, kad nebūtų tinkama ir reikalinga atsakingomis už konstatuotą pažeidimą pripažinti *FMS Software* platintojų. Dėstydamą tą priekaištą *Visma Enterprise* iš esmės teigė, kad dėl to, jog Konkurencijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalis, kurioje iš esmės pakartota SESV 101 straipsnio 1 dalis, taikoma įmonių susitarimams, Konkurencijos taryba negalėjo skirti sankcijos tik vienai nagrinėjamos sutarties šaliai, nebent būtų pripažinusi, kad šios nuostatos nebuvo pažeistos.
- 92 Dėl tos priežasties ketvirtąjį klausimą reikia suprasti taip, kad juo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar SESV 101 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad sutartimi ta nuostata negalėjo būti pažeista, jeigu už tos nuostatos taikymą atsakinga valdžios institucija atsakomybės už pažeidimą priskyrimą įvertino diferencijuotai.
- 93 Tokiu atveju, kaip priminta šio sprendimo 53 punkte, remiantis SESV 101 straipsnio 1 dalimi, su vidaus rinka yra nesuderinami ir draudžiami visi įmonių sudaryti susitarimai, įmonių asociacijų sprendimai ir visi suderinti veiksmai, kurie gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą ir kurių tikslas ar poveikis yra trukdyti, riboti arba iškraipyti konkurenciją vidaus rinkoje.
- 94 Remiantis suformuota Teisingumo Teismo jurisprudencija, tam, kad būtų „susitarimas“, kaip jis suprantamas pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, pakanka, kad aptariamoms įmonėms išreikštų bendrą valią elgtis rinkoje tam tikru būdu (2021 m. sausio 14 d. Sprendimo *Kilpailu- ja kuluttajavirasto*, C-450/19, EU:C:2021:10, 21 punktą ir nurodyta jurisprudencija).
- 95 Taigi SESV 101 straipsnio pažeidimo konstatavimas turi būti pagrįstas atsižvelgiant į toje nuostatoje išdėstytų sąlygų vertinimą.
- 96 Darytina išvada, kad klausimas, ar yra pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį draudžiamas susitarimas, iš principo skiriasi nuo klausimo dėl atsakomybės už pažeidimą priskyrimo ir sankcijos to susitarimo šaliai skyrimo, nors tam tikros faktinės aplinkybės gali pasirodyti reikšmingos vertinant šiuos klausimus.
- 97 Iš tiesų, pirmasis klausimas susijęs su SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygomis, o antrasis – su tos nuostatos pažeidimo pasekmėmis; pastarasis klausimas iš principo keliamas tik tuo atveju, jei prieš tai konstatuotas tos nuostatos pažeidimas.



- 98 Dėl tos priežasties, jeigu remiantis SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytais kriterijais įrodoma, kad susitarimu pažeidžiama ši nuostata, už jos taikymą atsakingos valdžios institucijos vertinimas dėl atsakomybės už pažeidimą priskyrimo to susitarimo šalims iš principo negali daryti įtakos to pažeidimo konstatavimui.
- 99 Be to, klausimas dėl SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygų skiriasi nuo klausimo, ar už tos nuostatos taikymą atsakinga valdžios institucija gali atsakomybę už jos pažeidimą priskirti tik vienai susitarimo, kuriuo padarytas pažeidimas, šaliai, tačiau toks klausimas pagrindinėje byloje nekliamas.
- 100 Tokiomis aplinkybėmis į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti, kad SESV 101 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog ta nuostata draudžiamo susitarimo egzistavimo tikimybės atmesti negalima remiantis tik tuo, kad už jos taikymą atsakinga valdžios institucija atsakomybės už pažeidimą priskyrimą to susitarimo šalims įvertino diferencijuotai.

### **Dėl bylinėjimosi išlaidų**

- 101 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti tas teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (septintoji kolegija) nusprendžia:

- 1. SESV 101 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog tiekėjo ir platintojo sudaryta sutartis, pagal kurią platintojas, pirmasis įregistravęs galimą sandorį su galutiniu vartotoju, šešis mėnesius nuo to sandorio įregistravimo turi „pirmenybę vykdyti pardavimo operaciją“, jei tas vartotojas neprieštarauja, neturėtų būti kvalifikuojama kaip „susitarimas dėl tikslo“ arba „dėl poveikio“ kliudyti, riboti ar iškraipyti konkurenciją, kaip suprantama pagal tą nuostatą, nebent ta sutartis, atsižvelgiant į jos nuostatas, tikslus ir sudarymo kontekstą, galėtų būti laikoma pakankamai kenksminga konkurencijai, kad galėtų būti kvalifikuojama kaip tokia.**

**Jeigu tokia sutartis nebūtų pripažinta ribojimu „dėl tikslo“, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėtų išnagrinėti, ar, atsižvelgiant į visas reikšmingas pagrindinės bylos aplinkybes, būtent: į ekonominę ir teisinę kontekstą, kuriam esant veikia atitinkamos įmonės, paveiktų prekių ar suteiktų paslaugų pobūdį ir realias nagrinėjamos rinkos ar rinkų veikimo sąlygas ir sandarą, ta sutartis galėtų būti laikoma pakankamai reikšmingai ribojančia konkurenciją tiek dėl realių, tiek dėl galimų pasekmių.**

- 2. SESV 101 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, jog tiekėjo ir platintojo sudarytai sutarčiai, pagal kurią platintojas, pirmasis įregistravęs galimą sandorį su galutiniu vartotoju, šešis mėnesius nuo to sandorio įregistravimo turi „pirmenybę vykdyti pardavimo operaciją“, jei tas vartotojas neprieštarauja, galima, jei ta sutartis būtų pripažinta susitarimu „dėl tikslo“ arba „dėl poveikio“ kliudyti, riboti ar iškraipyti konkurenciją, kaip suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, taikyti išimtį pagal to straipsnio 3 dalį tik tuo atveju, jei ji tenkina toje dalyje nustatytas kumuliatyvias sąlygas.**

**3. SESV 101 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog ta nuostata draudžiamo susitarimo egzistavimo tikimybės atmesti negalima remiantis tik tuo, kad už jos taikymą atsakinga valdžios institucija atsakomybės už pažeidimą priskyrimą to susitarimo šalims įvertino diferencijuotai.**

Parašai.